

JACHTWERF KLAASSEN: DE BOUWER VAN EEN JACHTKLASSIEKER

Door: Theo Jorritsma

Wandelend langs de Korte Vliet aan de kant van Voorschoten beland je uiteindelijk op een klinkerweggetje met een oude beweegbare metalen boogbrug. Het wandelpad eindigt even verder op de Hofweg naar het restaurant Allemansgeest. Staande op de boogbrug kijk je uit op een haventje, de opstallen en boothuis van een voormalige jachtwerf: vergane glorie en sterk in verval. De waterplanten nemen geleidelijk bezit van het haventje. Het is nu lastig voorstelbaar dat op deze plek in Voorschoten in het verleden honderden jachtklassiekers zijn gebouwd door jachtwerf Klaassen.

Het is nu lastig voorstelbaar dat op deze plek in Voorschoten in het verleden honderden jachtklassiekers zijn gebouwd door jachtwerf Klaassen. In de beginjaren heette de jachtwerf 'Allemansgeest'. De oprichter van de werf, B. Klaassen, was in een verkoopbrochure van eind jaren vijftig van de vorige eeuw lovend over zijn product: "Tot dusver kende u onze kruisers slechts van enkele foto's en tekeningen, die helaas niet alle recht lieten wedervaren, maar de werkelijkheid is overtuigender, speciaal wat de fraaie lijnen, afwerking en ruimtewerking betreft. Mag ik U eens uitnodigen voor een persoonlijk bezoek aan ons bedrijf?"

Een bezoek aan de werf in Voorschoten is helaas niet meer mogelijk. De jachtwerf is in 2003 failliet gegaan. Voldoende aanleiding om eens in de geschiedenis van deze in watersportkringen nog altijd vermaarde werf te duiken waar tientallen jaren de 'Rolls Royce' onder de Nederlandse motor-jachten werd gebouwd: de Super Van Craft. "Vooral de Super Van Craft (...) geldt tot op de dag van vandaag als klassiek en chic. Dat komt door zijn statige verschijning op het water, dankzij de forse lengte, de elegante waaiersteven en de houten opbouw met grote ramen. Ook het jaren '70-interieur met zijn ruime salon (met whiskybar) ademt een sfeer van luxe en klasse. De Super Van Craft staat voor 'goede smaak'." [\[i\]](#) Wat

was dat voor een scheepswerf en wat voor jachten werden hier met veel liefde en vakmanschap gebouwd?

Hoe zag de scheepswerf eruit?

In het onderstaande overzicht van de jachtwerf is dankbaar gebruik gemaakt van het geschrift van een Duitse liefhebber en eigenaar van een Super Van Craft die al in 2003 constateert dat er weinig bekend en gedocumenteerd is over de geschiedenis van de werf^[ii]. Zijn beschrijving leunt sterk op de in gesprekken opgetekende kennis van de oorspronkelijke medewerkers maar ook van klanten van de werf.

Op de luchtfoto is de situering van de vroegere jachtwerf te zien. De werf bestond uit -van links naar rechts- uit een klein overdekt kanaal dat als botenhuis dienst deed, een kleine middenhal waar de cascobouw plaatsvond en een langwerpige hal rechts bestaand uit drie afzonderlijke hallen die door spoorrails met elkaar waren verbonden. In de hallen vond de afbouw van de schepen plaats. De schepen kregen voor de hallen, liggend in het water van de havenkom, de motoren. Nadien werden de schepen op een bok gezet, en weer naar binnen gebracht om verder afgebouwd en afgelakt te worden (niet gespoten maar geverfd in vijf lagen). Op het terrein staat ook nog, achter het botenhuis, het vroegere woonhuis van oprichter van de werf, B. Klaassen, dat later na zijn overlijden als kantoor dienst ging doen. Ook kende de werf een houtwerkplaats en een houtopslag. Nadat de kajuitopbouw van de schepen na het voorjaar van het jaar 2000 niet meer in mahonie- of teakhout maar ook in staal werd uitgevoerd, is deze houtafdeling ingekrompen. Sinds de jaren 50 van de vorige

eeuw is er vrijwel niets aan de opzet veranderd. Ook nu zijn de opstallen -weliswaar sterk in verval- nog in dezelfde vorm aanwezig.

In het begin van de jaren '70 verkreeg de werf ook een perceel aan de Kniplaan, met een haven. De roeivereniging Rijnland had ook een accommodatie op dit terrein. Van 1967 tot 1995 heeft Rijnland van deze roeiaccommodatie gebruik kunnen maken. Omdat de firma Klaassen op een gegeven moment haar bedrijf wenste te concentreren aan de Kniplaan, is de roeivereniging de huur opgezegd. Met de hulp van de provincie Zuid-Holland en de jachtwerf vond Rijnland een nieuwe locatie in het recreatiegebied Vlietland tegenover Voorschoten. Op die plaats betrok de vereniging in december 1994 de nieuw gebouwde botenloods met sociëteitsgebouw.

Door het overlijden van de heer Klaassen heeft uiteindelijk het concentratieplan van de werf aan de Kniplaan geen doorgang gevonden. Hier staan nog altijd drie hallen die jarenlang als winteropslag en voor het onderhoud van schepen dienst hebben gedaan. Een vroegere werknemer van Klaassen handelt hier nu nog in gebruikte schepen van Klaassen. Dat mag geen wonder heten. Want de schepen van Klaassen staan al vele tientallen jaren te boek als kwaliteitsschepen die ook nu nog altijd hun waarde goed weten te behouden. De vraagprijs voor een gebruikte Super Van Craft van 15 meter is om en nabij de 300.000 euro.

Wie was de oprichter van het bedrijf?

Bernd Klaassen heeft de werf opgezet, hier op een foto die in het schaftlokaal van de timmerwerkplaats hing. Hij was een van oorsprong Duitse timmerman. Hij is geboren in 1909 en trouwde met een Nederlandse. Klaassen begon voor de Tweede Wereldoorlog in

Voorschoten met een timmerwerkplaats waar hij trappen, deuren en liftkooien vervaardigde. De veronderstelling is dat hij zich door reparatie- en verfopdrachten langzaam op de scheepsbouw is gaan toeleggen. Hij was zeer geliefd onder zijn werknemers. Daarnaast was hij een slimme zakenman. Hij verkocht een schip als het gezicht van de koper hem aanstond, zelfs als deze het eigenlijk niet kon betalen. Dan verkocht Klaassen het schip op afbetaling.

Hoe herken je een motorjacht van Klaassen?

Een Klaassen jacht heeft een karakteristiek voorkomen. Het merendeel van de door Klaassen gebouwde jachten was een Super Van Craft.

De motorkruisers hadden een lengte van 11 tot en met 22 meter. Er zijn geen gegevens of documenten beschikbaar over het oorspronkelijke ontwerp van de Super Van Craft. Er zijn verhalen onder de oorspronkelijke werknemers dat een getalenteerde medewerker de karakteristieke lijnen van het schip zou hebben getekend.

Een schip van Klaassen was ook herkenbaar aan het gegoten beeldmerk op de voorsteven. Aanvankelijk was dit het wapen van Voorschoten met aan beide zijdes een handgesmede vleugel. Daarna werden in het beeldmerk de letters K(laassen) en V(oorschoten) in de zeventiger jaren werden de beide letters geflankeerd door een kroon, uiteindelijk zijn de

twee kroontjes verdwenen, en is het wapen schuin in tweeën gedeeld in vlakken met de voor Voorschoten herkenbare kleuren rood en geel. Let ook op de foto op de karakteristieke houten golvenklover. Na 1970 wordt die van RVS of staal gemaakt.

Hoeveel schepen heeft Klaassen gebouwd?

De eerste geboekstaafde motorboot van de jachtwerf Allemansgeest is in 1956 onder bouwnummer 50 te water gelaten, pas vanaf dit bouwnummer hield de werf de opdrachten bij in een speciaal orderboek dat behouden is gebleven en door de werf werd gekoesterd. Dat betekent dat er voordien 49 boten zijn gebouwd, dus voordat het bedrijf zich officieel als jachtwerf liet kennen. Al in deze jaren exporteert de werf jachten naar Duitsland en Frankrijk.

Opmerkelijk is dat de werf geen beurzen bezocht en vrijwel geen reclame maakte. Alleen in een watersporttijdschrift stond jarenlang dezelfde standaardadvertentie. Het was vooral een kwestie van mond tot mond reclame.

Halverwege het jaar 2003 -net voor het faillissement- had de werf in totaal 683 schepen in het orderboek staan, het merendeel in de Super Van Craftserie in verschillende lengtes. Daarnaast werden nog 10 kotters en 40 vletten afgeleverd. Van deze schepen werden 409 met een dubbele motor uitgevoerd. Het is niet bekend hoeveel exemplaren er precies zijn gebouwd; niettemin is een realistische schatting van de oorspronkelijke werf dat er in totaal ongeveer achthonderd schepen zijn gebouwd. In de laatste jaren van de werf werden nog maar een beperkt aantal schepen gebouwd, uit de volgende grafiek blijkt een gestage daling van de productieomvang tot in de laatste jaren enkele exemplaren:

De schepen van Klaassen varen nog altijd rond in de binnenwateren en langs de kusten van Noord-West Europa. De werf verscheepte ook een paar exemplaren naar de Verenigde Staten. In 1958 bouwde de jachtwerf Klaassen een schip voor een Amerikaan uit Washington met het bouwnummer 75. Twee jaar later is een schip aan een klant in het naburige Arlington geleverd en in 1960 nog een naar Florida. Het Leidsch Dagblad meldt op 4 november 1959 dat Klaassen een proefvaart heeft gehouden op de Kaag met een kruiser

voor Amerika, ontworpen door A. van Oudgaarden, een bekende jachtontwerper uit Rijswijk, en gelast door de gebr. Akerboom uit Oegstgeest. Het lukte dit bedrijf het oorspronkelijke houten Amerikaanse voorbeeld in staal uit te voeren. Dat bedrijf bestaat nog: het maakt nu slooponderdelen zoals schroeven, scheepsdeuren, loopplanken voor het topsegment. Volgens het bericht in het Leidsch dagblad zijn er dan al verschillende kruisers aan Amerika geleverd. 'De firma Klaassen die op deze wijze een wereldnaam begint te veroveren, hoopt door de aflevering van deze grote kruiser (11 meter!) de firma meer opdrachten tot versteviging van de deviezenpot te verschaffen'. In de orderlijst staan uiteindelijk zeven schepen die naar de Verenigde Staten zijn verkocht. Hoewel het succes bescheiden was, is dit exportkanaal opmerkelijk voor een kleine werf als Klaassen.

Waar komt de naam Super Van Craft vandaan?

De naam zou voortvloeien uit de genoemde inspanningen om de schepen in de Verenigde Staten te verkopen. „Super Van Craft“ zou de Amerikanen duidelijk moeten maken dat de schepen handmatig werden gebouwd. Zelfs in de beginjaren van de werf was dat handwerk in de botenbouw al niet meer vanzelfsprekend. Door de naamgeving werd dit onderstreept. Een andere verklaring is dat Klaassen in de VS connecties had met het constructiebureau Van Craft uit Methuchen nabij New York. Dit veronderstelt dat de bootnaam zou zijn afgeleid van de naam van dit bedrijf. De tekeningen van de Klaassen-jachten in de prospectus van dit bedrijf zijn inderdaad gesigneerd met Van Craft. Hoe het ook zij, de reden of oorsprong van de naam ligt hoogstwaarschijnlijk in de Verenigde Staten.

Wat voor mensen werkten bij Klaassen?

Bij Klaassen werkten 'gedreven vakmensen met precies de juiste mix van traditionele ambachtelijkheid en technische innovatie. En vooral met heel veel liefde, gevoel voor detail en aandacht voor comfort', zo meldde een internetsite met informatie over karakteristieken van scheepswerven^[iii]. In 2003 had de werf 35 medewerkers. Sommigen werkten al meer dan 40 jaar bij de werf. Oude specialisten vertrokken pas als ze de pensioengerechtigde leeftijd bereikten. Met het vertrek van dergelijke oude getrouwe medewerkers verloor de werf ook veel kennis en ervaring, zeker als die medewerkers voor een bepaald deel van het schip verantwoordelijk waren. Met hun vertrek verdwenen daardoor tegelijkertijd ook karakteristieke kenmerken van de Super Van Craft. Zo verdween de van hout gevormde boeg in het begin van de jaren '70, na het vertrek van de enige werknemer die in staat was deze uit mahonie te maken.

Hoe werden de schepen gebouwd?

Tot de invoering van de Europese CE-normering voor pleziervaartuigen kwam de werf met de klant bij aankoop van een jacht alleen de lengte en de breedte overeen. Er werden geen

precieze bouwtekeningen bij de koop overlegd. Dat had niets met geheimhouding te maken maar eerder met de praktisch georiënteerde bouwwijze. Tijdens de bouw vormde de werf het uiteindelijke schip werkende weg. Zo kon bij een kleinere motor een grotere tankinhoud worden ingebouwd dan bij een grotere motor.

Het scheepsontwerp werd in de loop der jaren verbeterd en aangepast. Bovendien kon zo optimaal rekening worden gehouden met de wensen van de klant. De verbeteringen werden dus niet in tekeningen vastgelegd maar in het geheugen van de medewerkers. Er was wel een 'archief' beschikbaar in de houtwerkplaats dat bijeengehouden werd door een houten lat (zie foto). Vrijwel alle door de werf gebouwde schepen stonden op multiplex plaatjes met daarop de in potlood opgetekende maatvoering. De volgende foto betreft de benodigde informatie van een romp voor een Super Van Craft uit 1978 van 12,6 meter. Aan de maatvoering hadden de botenbouwers genoeg, de rest was ervaring.

Bij de aankoop van een schip gaf de klant zijn wensen aan. Die wensen waren vaak gebaseerd op andere schepen, een salon zoals schip A, een keuken volgens schip B en een wasruimte volgens schip C. Op grond hiervan werd de maatvoering van het te bouwen schip

bepaald. In 2003 bouwde de werf het laatste Klaassenschip op de klassieke wijze. De bouw van een schip was handwerk.

De bouw startte met de kiel die handmatig met een snijbrander uit een lange staalplaat werd gesneden. Met een stansmachine werd de kielplaat in een V-vorm gevouwen. Met mallen werd de juiste hoek gecontroleerd en eventueel bijgesteld. De spanten werden stuk voor stuk op een aambeeld in de juiste vorm gesmeed. Ook de schotten tussen de verschillende ruimten in het schip werden gevormd. De spanten en schotten werden vervolgens op de kiel gelast. Daaruit ontstond het geraamte van het schip.

De boeg werd omgekeerd (op de kop) gevormd. De tulpvorm van de boeg is dan al zichtbaar. De plaat van het dek werd gelijk aan de boeg gelast. De rompplaten werden met behulp van mallen gesneden en in de juiste vorm gebogen en vervolgens op de spanten gelast. Als dit was afgerond, was het casco gereed. Daarna werd het schip verder afgebouwd.

Waarom is de werf failliet gegaan?

Na het overlijden van oprichter Klaassen zijn de nieuwbouwplannen aan de Kniplaan niet doorgezet. De werf bleef op twee locaties actief. De werf, met opstallen en grond werd door een vroegere werknemer overgenomen en op dezelfde wijze voortgezet. Het machinepark bleef grotendeels hetzelfde als in de jaren 50. Kennelijk zijn investeringen achterwege gebleven. De verkoopcijfers liepen terug.

Op de voorpagina van de Leidsche Courant van 5 augustus 2003 stond dat de werf in financiële problemen terecht was gekomen. Aan de 35 werknemers kon tijdens de vakantieperiode geen loon meer worden uitbetaald. Na het faillissement is de werf in afgeslankte vorm aan de Kniplaan voortgezet. De bouw van rompen werd uitbesteed. De locatie aan de Hofweg was daardoor niet meer nodig.

In 2015 verdween de werf definitief uit Voorschoten. Per 1 april 2015 is de naam 'Jachtwerf Klaassen' alsmede 'Super Van Craft' verkocht aan jachtwerf Witsen in Alkmaar. Aan de Kniplaan verkoopt Vink Jachtservice nog gebruikte Super Van Crafts. In de hallen is nu een winteropslag van schepen gevestigd. Ook kunnen er sloepen worden gehuurd.

[i] Eerde Beulakker, Onderscheid moet er zijn. Pleziervaren in Nederland, een cultuurgeschiedenis, Hilversum 2012, blz. 396.

[ii] Dr. Wido Parczyk. Super van Craft – eine Legende Traditioneller Bootsbau.: http://www.coc-con.de/wp-content/uploads/2014/02/Super-van-Craft-Eine-Legende_web.pdf

[iii] www.watersportrecreatie.nl .